

til lax, i mentre no se n'abusi, la supressió del *que*, almenys quan no en pateix la claredat de la frase, cosa fàcil quan hi ha *també* o quan es tracta de frases el·líptiques («no sols amb els braços *sinó també* amb les cames», «no sols amb els braços *sinó* amb les cames») Familiarment almenys, es diu, p. ex., «no varen cridar el metge *sinó* hi van anar», i fins en frases més complexes s'ha tolerat això, tant en català com en castellà clàssic: «para que fuesse el negocio más secreto --- no se apercebíó armada en el mar, *sinó* passaron en naves de mercaderes» (Mariana, *Hist. de Esp* vi, § 22, Rivad. xxx, 181a)

Un altre ús de la combinació amb *no* és aquell en què *sinon* existeix fins en francès, amb el valor simple de 'si això no es fa', abreujat per una el·lipse En aquest cas en català s'escriu separat, i convé puntuar, darrere, per evitar ambigüitat: «dóna-me-la, *si no*, et mato», «rendez-vous, *sinon* je vais tirer». Tant amb aquest paper com en els altres és vulgar en cat. central i valencià una forma *sinós*: «no com Déu mana *sinós* com manen ells», i així mateix: «l'hòrta d'Alacant --- no valdria res en lo món; diga 'u, *sinós*, la gran extensió della que no té rec», MGadea (*T. del Xè* I, 112).

Els dos usos de *sinó/si no* es troben junts en un eximpli de c. 1400: «Pere era molt ric, e era molt dur --- vers los pobres ---; con lo pobre demanava almoyna --- ab gran fellonia, pres un pa de aquells de centeno e tirà l al pobre --- après --- fon malalt e aparec-li --- con los diables pesaven lo bé e lo mal qu'ell havia fet: --- metien en la una balança tots los seus peccats, e los àngels no meteren en l'altra balança *sinó* lo pa de centeno que --- havia donat al pobre, e pesà poc menys que tots los peccats; e los àngels digueren al dit Pere: —*Si no*, ja veus en què sta ton fet. E quant --- fon tornat en si mateix --- donà tot quant havia als pobres» (recull Ag, § 254, I, 230.4)

En català —fora potser d'algun ús localitzat— no és pas que el mot *sinó* manqui d'accent, car el té a la segona síl·laba (per més que sigui un poc proclític com totes les partícules), i tant ne té com *però*, *perquè* etc. En això el bon ús cat. s'oposa al castellà correcte, que pronuncia *sino* normativament com a mot enterament àton És el que s'escapava a Boscà, el nostre vell desertor del S XVI, espatllant els seus mediocres versos castellans (com li retreu A. Bello, *Opúsc. Gram.* I, 46). D'aquí la divergència ortogràfica entre les dues llengües, posant-hi o no accentuació, que cal observar sense excuses; cf. el que diu del castellà central el *Manual de Pronunciación Esp* de Navarro Tomás; que ja admet tanmateix que no pertot és així dins el domini castellà: de fet la pronúncia *sinó* s'observa en molts punts de l'Amèrica castellana (*DECH* v, 237b27-29). Però també, més a prop de nosaltres, almenys pel que fa al *sinó* adversatiu, en parts de Castella la Vella o de Lleó, car Luis Carretero Nieva, que era segovià però vivia en aquesta altra ciutat, tenia el costum (ell que era bon observador, sense prejudicis, dels fets de llengua i de vida hispànica) de posar-li accent gràfic en els seus autògrafs: «las regiones españolas no son producto medioeval *sinó* fruto natural», 19-II-1926 (en

les cartes al meu pare en veig dos casos més en una de 1931, un altre en una de 1918, i no hi ha excepcions).

En tant que partícula, força proclítica i molt desgastada, com a paraula usadíssima, *sinó* es contragué en molts llocs reduint-se a *so*; i *sinon* a *son*; d'aquí el gascó *sounque*¹ i el lleonès *sonke* o *soncas*, dels quals tracto en el *DCEC/DECH* (v, 237a51-b21). En català això es troba també en els nostres parlars occidentals i fou antic en els valencians: «No ve d'axò / que vós dieu: / millor m'ajut y alegre Déu, / i m prest quant am, / que no ve d'aldre *su* de fam / lo vostre mal: / y ans vos guarrà un bon perpal / que giripiga», *S. de Joan Joan*, v. 618; on hi ha, de més a més, *u* (< *o*); però serà això mateix, com indicà Spitzer, en JRoig: «Una criada / de monestir / --- / fiu matrimoni, / volguí-la rebre; / --- / errí mos contes / --- Lo qu' en lo clos / après havia: / als no sabia / *so* perfumar / e despensar / confits de monges, / poncís, taronges / --- / e llepolies» (*Spill*, 4985)

Aquesta interessant contracció es practica avui en parlars populars de l'O.: des del Pallars superior («són dues valls diferents, *so* que vénen a sortir unides» Tavascan, 1934) fins a Andorra («no n vénen *so* que una» Arcavell, 1936) i a l'Ebre i al Baix Segre («no hi ha *so* qu'esta» Torre de l'Espanyol, 1936), i anotat també a Seròs, Massalcoreig, La Granadella i Maials. I sembla que també es deu trobar en JRoig *so-que* en el sentit adversatiu, en la frase «*so que* tirà s» —que Chabàs imprimeix *ço que tiràs*, sense cap explicació, com si fos *ço* i impf. subjuntiu—, en *Spill*, 1099; pasatge així absolutament incomprensible (però Chabàs també entén i puntua malament frases tan fàcils com «fort mal mesclà m», poc abans, v. 1045); *tirar-se* ho acaba de dir Roig per 'mourer's', v. 1095; si entenem 'sinó que es féu enrer, s'apartà', per més que la sintaxi sigui lleument forçada (pel tal de tenir rima), almenys tenim un sentit clar i coherent.

Sisvol < *si s vol*, s'havia usat en cat. antic i val, amb valors com els del seu equivalent cast. *siquier(a)*. Al més sovint com a partícula d'alternativa disjuntiva 'sigui --- sigui ---': «Tudoria --- legítima, al qual --- deven aver --- los pus pruxmes parents que ls pubils han, *sisvol* que sien de part de pare, *sisvol* que sien de part de mare», *CostTort. (Ol., 256)*; «Per què, us do de consell, En Llop, que no comanets a negú jamés re, car aquell a qui comanets porà ésser tost mogut a cobejar o a desijar, *sisvol* per natura o per vici», Eiximenis (*Regiment, NCl*, 92.1). Altres vegades, tal com *siquera*, tingué el valor concessiu 'encara que': «may se movia, / *sisvol* vingués / qui més valgués, / e fos qui s vulla», JRoig (*Spill*, 3983). I *sisvulla* també existí, sense altre canvi que el verb en subjuntiu (cf. cast. *siquier/siquiera*): «adons, *sisvulla* sien aquelles coses que a tu servexen, *sisvulla* les que són necessàries a les dites coses, totes són donades a tu, car totes te servexen», AntCanals (*Arra de Ànima, NCl*, 137)

Sivals 'almenys' és més aviat occità (id. o bé *sevals*) poc usat entre nosaltres, salvant algun trobador, on